

РЕЦЕНЗИЯ

От: проф. д-р Светла Георгиева Калудова-Станилова – Академия за музикално, танцово и изобразително изкуство „Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив

На: Дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“. Професионално направление (шифър 8.3) „Музикално и танцово изкуство“.

Автор: ас. Николай Стефанов Гурбанов, докторант към катедра „Теория на изкуствата“ на факултет „Музикален фолклор и хореография“ при Академия за музикално, танцово и изобразително изкуство “Проф. Асен Диамандиев” – Пловдив.

Тема: „Сюитите на Коста Колев за оркестъра от български народни инструменти“.

Научен ръководител: проф. д-р Костадин Бураджиев.

Представяне на докторанта:

В конкурса, обявен от АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“, катедра „Теория на изкуствата“, участва един кандидат. Биографията и професионалният път на автора на предложението за рецензиране дисертационен труд ас. Николай Стефанов Гурбанов, ясно подсказват причината той да се ориентира към изследваната тема: „*Сюитите на Коста Колев за оркестъра от български народни инструменти*“. Със задълбочено изучаване и изследване на българския музикален фолклор и в частност инструменталната музика Гурбанов започва да се занимава още в студентските си години. Като студент в специалност „Дирижиране на народни състави“ в АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ – град Пловдив, той има възможност да анализира, поставя и дирижира много от произведенията на Коста Колев за народен оркестър. След дипломиране в ОКС „магистър“ през 2017 год. е назначен като хоноруван преподавател по дисциплините: „Дирижиране на народен хор от клавири“, „Дирижиране на народен оркестър от клавири“ и „Народно пеене“ към катедра „Музикален фолклор“. През 2019 г. придобива нова професионална квалификация по специалност „Педагогика на обучението по музика“ – преподавател по народно пеене, а от януари 2020 г. е щатен асистент по дирижиране на народен хор и дирижиране на народен оркестър към катедра „Музикален фолклор“.

Изпълнителската дейност на Гурбанов се свързва със солистичните му изяви като артист-певец в НФА „Българе“, с редица издадени музикални албуми и като диригент на женски народен хор „Боряна“. Още през обучението си започва да аранжира народни песни, като пише клавири съпроводи. Така той участва в редица музикални проекти на солисти-народни певци и в няколко публикувани пособия с учебна цел. Наред с изпълнителската дейност, много важна част от неговата творческа биография е научната. Ежегодно участва в „Пролетни научни четения“ 2015-2019г., в Международна научна конференция „Народното творчество в съвременното културно

пространство“, 2020 - Държавен музикално-педагогически институт „М. М. Ипполитова – Иванова“ – Москва, Русия и в семинара „Непознатите“. Той е автор на учебни пособия и монография. Дейността на Николай Гурбанов има и обществено признание – носител е на редица награди, учредител е, и до настоящия момент Председател на Управителния съвет на сдружение „Български национален младежки фолклорен съюз“, член е на жури в Национални конкурси и др.

Съдържание на дисертационния труд:

Дисертационният труд е обсъден и предложен за публична защита на заседание на катедра „Теория на изкуствата“ - АМГИИ „Проф. Асен Диамандиев“, проведено на 07. 07. 2021г. Избраната тема показва широка многоплановост, предполагаща различни изследователски подходи и прочити. Докторантът приема предизвикателството да заяви едно сериозно, мащабно теоретично изследване, което намира своето място в съвременните изследователски тенденции, отговарящи на естетиката на времето. В този смисъл ас. Гурбанов представя необходима за фолклорната наука разработка.

Дисертационният труд обхваща увод, три глави и заключение, общо 163 стр. текст, включващ още таблици, нотни примери, схеми, литература и пет приложения, отразени в 69 стр. Библиографията обхваща 96 заглавия и 10 интернет източника. Структурата и съдържанието на труда са успех за докторанта. Разработката се отличава с добре издържана, логическа последователност и завършеност. Предложеният на вниманието ни научен текст притежава компетентност и креативност. Изказът е точен, ясен и четивен. Използваната, значително количество научна литература е удачно и прецизно отразена.

В увода се подчертават мотивите за избор на темата и актуалността на проблема с неговата значимост. Коректно са представени обекта, предмета, пространствените и времеви рамки на изследването, целта и задачите. Целта конкретизира задачите, представени в теоретичен и приложен аспект. Заявената методологическа рамка, формулирана ясно и прецизно намира израз в следните методи: анализ, синтез, класификация, сравнение и интервю.

Първа глава, озаглавена *„Приносите на Коста Колев за развитието на оркестъра от български народни инструменти и ролята на жанра „сюита“ в неговото творчество“* ни насочва към *„една от емблематичните фигури в историята на изкуството, свързано със сценичното и медийното битие на народните песни и*

инструменталните мелодии от всички региони на страната.“ (с. 10) Авторът заявява, че *„не съществуват изследвания за дейността на Коста Колев като диригент и композитор, а данните в публикации, посветени на институциите, където той е работил и процесите, в които той е участвал, се оказват оскъдни“.* (с. 10) С това си твърдение той заявява представянето на фундаментален труд със значителен принос за творчеството на Коста Колев и в частност за фолклорната наука. Наличието на малък брой публикации във връзка с представената тема, насочват докторанта да се съсредоточи върху анализ на музикалната литература от личния фонд на композитора, върху архивни документи и библиотечни фондове. Ценен за изследването е историческият преглед за създаването на оркестъра от народни инструменти и изтъкване приноса на Коста Колев за неговото развитие и утвърждаване, за обогатяване фонда на Националното радио с десетки хиляди нотирани народни песни и инструментални мелодии, много от тях аранжирани за солисти, обработки за хор, оркестър, концерти в страната и чужбина. Така името му се утвърждава не само като основоположник и диригент, но израства като композитор и пропагандатор на българския фолклор. Анализирайки редица публикации и мнения относно композиционния стил на Коста Колев, първа глава от дисертационния труд служи на докторанта като база за неговите констатации, обобщения и изводи, които развива в следващите две глави на труда. Направен е опит за кратък преглед на жанра „сюита“ и мястото на оркестровите сюити в творчеството на композитора, което според автора заслужава *„специално внимание и обособяване в самостоятелен изследователски обект... както още, че те съдържат тематичен материал, придружен с неговите специфични стилови белези и характеристики от всички фолклорни области в България“* (с. 47). Насоката за същината на теоретичното изследване е дадена чрез класификация на сюитите според жанровата специфика на мелодичния материал.

Втора глава *„Методология на теоретичното изследване. Сюитите от инструментално-танцов тип на Коста Колев“* е изградена въз основа на цялостен аналитичен подход, *„от една страна, съхраняващ националната и регионална специфика на фолклорния прототип, а от друга, работа със средствата на професионалната музикална култура от европейски тип“* (с. 54). За реализиране на целта в помощ на докторанта са емпиричния опит и слуховите му впечатления от активна работа с творбите, като диригент и преподавател. Той проявява гъвкавост на подходите, с които подбира своя понятиен апарат, опирайки се върху твърденията на изявени учени. Докторантът прави опит за диференциране анализа на

фактурата, изхождайки „от конкретния материал“ (с.59). В предложения анализ на структурата на музикалната форма при сюитите от инструментално-танцов тип, Гурбанов има свое виждане за своеобразно „преплитане“ на термини като: „коляно“, „многоколенност“, „атематични форми“, „отсвир“, „китка“ и др. (с. 60-61), изградени върху варирано повторение, което по свой начин съгражда структурата на формата. В хода на изследването той прави следния извод: „...по отношение на музикалната структура съществуват основания за ползването на синтезна терминология, която на съответните равнища включва, както термини възприети в аналитичната практика и в комуникацията на народните музиканти (коляно, отсвир), така и цялата терминология от учението за музикалните форми, приложима към конкретната музикална творба. (с.62-63) Считам, че тези твърдения се нуждаят от конкретност и по-голяма яснота.

Съществено внимание е отделено на хармоничните анализи, представени в различните произведения. Тук отново е поставен въпрос за подхода към музикалната материя и терминологичния апарат, който дисертантът определя „с високо ниво на сложност“. Ясно е казано, че хармоничният език на Коста Колев подчертава характера на изразните средства във всяка творба, интегрира драматургичните възможности на звуковисочинните планове, функционално-динамичния потенциал на квартово-квинтовите връзки в съчетание с ладовото богатство и мелодичните специфики на фолклорните образци. Сюитите на Коста Колев от инструментално-танцов тип са изградени върху инструментални мелодии с конкретна регионална принадлежност, често кореспондиращи с определени танцови движения или хора, характерни за фолклорната област. Аналитичният подход насочва към приложени композиционни похвати относно структура и форма, вид фактура, хармоничен и полифоничен план, оркестрация, изпълнителски похвати и др.

Трета глава, озаглавена „Сюитите от инструментално-песенен тип“ на Коста Колев. Композиторският стил в жанра „сюита“ представя произведения, изградени върху фолклорни напеви. Докторантът ги разделя в две групи в зависимост от начина на изложение на музикалната тъкан, вид акомпанимент, регионална специфика на песенния модел и изпълнителската техника на конкретен емблематичен певец. Тук той прави първи опит за систематизиране на индивидуални композиционни черти в творчеството на Коста Колев, изразени в: третиране на всяка сюита като концертно произведение; наличие на биладовост, „модална хармония“, квартово-квинтов тонален план, употреба на разширен

инструментариум, народен хор, тематична близост на напевите. Ценно за изследването е фокусирането върху композиционния подход на Коста Колев във втората група сюити. Те представят локални песенно-инструментални специфики в строежа на образците, съобразени и с гласовите възможности и характеристики на даден глас, към който композиторът търси и добавя подходящата темброва палитра на акомпанимента. Чрез изводите, докторантът прави опит да представи теоретичен модел на композиционния стил на Коста Колев в музиката за оркестър от народни инструменти.

Заключението на дисертационния труд представя в обобщен вид приносите му, които са от значение за обогатяване на фолклорната наука. Изследването осъществява успешно своите цели не само в теоретичната проблематика, но и за постигане на научно-приложни резултати.

Ползваната литература доказва отличното познаване от докторанта на голям обем изследвания, във връзка с избраната от него тема. Включеният илюстративен материал е необходим за дисертацията и добре оформен. Николай Гурбанов има три публикации и една студия, свързани с дисертацията. Приложенията имат доказателствена стойност. Авторефератът в обем от 53 страници, съдържа в резюмиран вид съдържанието с акцент върху основните моменти и приносите на труда. Така представен авторефератът отговаря на стандартите.

В заключение:

Разглежданият дисертационен труд има необходимата научно–практическа стойност. Той отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и правилника за неговото прилагане. Авторът представя високо стойностен текст, който е постижение за един млад изпълнител и педагог.

Изхождайки от всичко казано по-горе, категорично заставам в подкрепа на докторанта и неговата разработка. Изразявам своята положителна оценка за труда въз основа на посочените приноси. Убедено препоръчвам на уважаемото Научно жури да присъди на ас. Николай Стефанов Гурбанов образователната научна степен „доктор“ в област на висше образование: 8. Изкуства; Професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство.

08 септември 2021г.

проф. д-р Светла Станилова